

Áprilisban megtörténik a magyar–szerb történelmi megbékélés

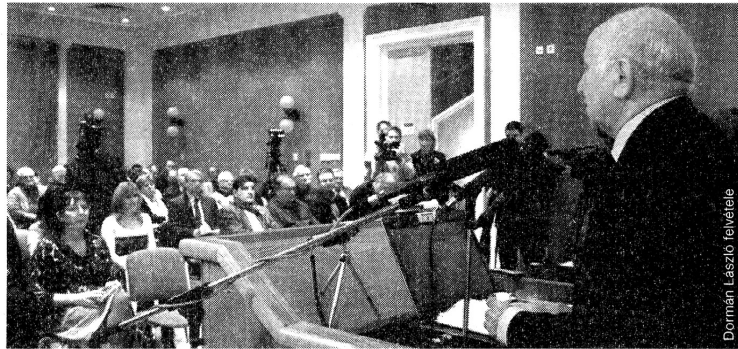
Glatz Ferenc akadémikus a 44–45-ös vérengzések kutatását szakmai, nemzetpolitikai, érzelmi, vagyoni és történelemtudományi kérdésként is fontosnak tartja – Nikowitz Oszkár Magyarország belgrádi nagykövete derülato: áprilisban bekövetkezik a történelmi megbékélés

A magyar–szerb történelmi megbékélés egykor és ma címmel szervezett konferenciát a Szegedi Akadémiai Bizottság épületében múlt pénteken a Délvidéki Kutató Központ. A nagyszámú érdeklődőhöz elsőként Zakar Péter szolt, aki úgy vélekedett: a telt terem a bizonyítéka annak, hogy van reális alapja a megbékélésnek. Szabó Gábor, a Szegedi Tudományegyetem rektora köszöntőbeszédében azt hangsúlyozta, hogy a mai eseményt egy folyamat fontos részének tartja. Megítélése szerint az elmúlt időszak pedig annak a bizonyosága, hogy végleges megoldás – ebben az esetben a megbékélés – akkor lehetséges, ha az tényeken alapul. Éppen ezért, mint vélekedett, a szerb–magyar megbékélési folyamat fontos része a konfliktus tények alapján való megközelítése.

A köszöntőbeszéd után elsőként Glatz Ferenc, a szerb–magyar vegyes bizottság társelnöke tartott előadást A történelmi megbékélés feltételei és kényszerei címmel. Mindjárt az elején Klebensberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszterre utalt, aki Glatz professzor értékelése szerint nem rendszert akart váltani, hanem rendszert akart építeni. A szerb–magyar vegyes bizottság társelnöke a folyamatosság szükségességére hívta fel a hallgatóság figyelmét, mivel a világ érdeklődése csökken a térség iránt: a Szovjetunió összeomlása után ugyanis jöszereivel megszüntek a nagy délkelet-európai kutatóközpontok, az ebből eredő eltulodások miatt pedig a személyállomány szempontjából a lengyel és az orosz társadalomtudományok vannak túlsúlyban. Glatz szerint emiatt is fontos lehetősége és szerepe lehet a Délvidék Kutató Központnak.

Az akadémiai vegyes bizottság létrehozásának céljairól szólva Glatz Ferenc rámutatott: a főszándék az volt, hogy a két akadémia a térség közös történelmének kutatását egyeztesse. „A mi elképzelésünk az volt, hogy a térség egészét ku-

tassuk. Egészen a XIV. századig akartunk visszamenni azért, hogy választ lehessen kapni a fő kérdésre, nevesül arra, hogy az együttélés hogyan vezetett el a tömeggyilkosságokig” – hangsúlyozta a Magyar Tudományos Akadémia volt elnöke. Mint mondta, a tavaly augusztusi közös értékelés során megállapították, hogy rohammunkában nem lehet több száz folyómeternyi iratot rekonstruálni, nem lehet pár nap alatt a helytörténeti munkákat az országos adatokkal összevetni, mivel ez a teendő apró munkák sorozatából áll.

Dormán László felvétele

Az akadémiai vegyes bizottság magyar tagozata kapcsán Glatz professzor kifejtette, hogy olyan bizottságot kívánt létrehozni, amelyben helyet kapnak a helytörténészek, az akadémikusok, a professzorok, a fiatalok, a vidékiek és a határon túli magyar történészek is. Megítélése szerint az elmúlt időszak bebizonyította, hogy ez a koncepció helyes, és hozzátette: fontosnak tartja, hogy a napi kutatási feladatok végzésére Zentán létrejött egy központ.

A neves tudós a megbékélés kérdéskörét távlati szempontba helyezve azt hangsúlyozta: erre a politikai vállalkozására rávetül egy feloldatlan konfliktus is, a kisebbségi kérdés szempontjából fontos autonómia nélkül ugyanis nincs meg a megbékélés feltétele.

Előadásának végén a vegyes bizottság magyar elnöke kijelentette, hogy a délvidéki eseményeket nemzetközi fórumok is ismertetni szeretnék, mivel ez a szomorú fejezet nem része a történelemkutatásnak, s a volt Jugoszlávia történészei sem kívántak foglalkozni vele. A volt Jugoszlávia területén a második világháború végén ugyanis több száz ezer embert érintő etnikai és politikai alapú tömeggyilkosságok voltak. Glatz professzor, a szerb–magyar akadémiai vegyes bizottság elnöke azzal a

gondolattal zárta az előadását, hogy ez a kérdés szakmai, nemzetpolitikai, érzelmi, vagyoni és történelemtudományi kérdés is egyben, de mint fogalmazott: „a mi dolgunk az, hogy újra berendezzük a Kárpát-medencét, hogy az itt élő népek rendezni tudják a maguk jövőjét”.

Nikowitz Oszkár, Magyarország belgrádi nagykövete felszólalásában annak a meglátásának adott hangot, hogy Szerbiában megkezdődött a szerb állam legitímálásának az újraértékelése, s ezzel együtt az ún. antifasiszta harc újradefiniálása is. A nagykövet felszólalásában úgy értékelte, hogy a két nép közötti megbékélési gesztusra vélhetőleg április elején Csúrogon kerül majd sor. A jelenleg ki dolgozás előtt álló forgatókönyv szerint előbb a magyar áldozatok, után pedig a szerb áldozatok előtt hajt fejet a két ország államfője. A nagykövet nyomtatékosította, hogy a megbékélésnek nincs alter-

natívája, ugyanakkor arról is beszámolt, hogy a szerb álláspont is lassan változik. Mint mondta, pár évvel ezelőtt még fenn tartással fogadták a személyes részvétel lehetőségét a csúrogi dögtemetőben tartott megemlékezésen, ma viszont már eljutottunk odáig, hogy a nagykövet látogatása miatt nemtetszését kifejező Razzia 42 társaság is megkoszorúzta az ártatlan magyar áldozatok emlékhelyét.

A konferencián A. Sajti Enikő legújabb kutatási eredményeit osztotta meg a jelenlévőkkel egy igen érdekes, napjainkban a restitúció miatt különösen aktuális, jelesül a magyar vagyon 1945 utáni jugoszlávai kisajátítására vonatkozó témakörben.

Zakar Péter a Csanádi Egyházmegye 1849 utáni reorganizációjáról tartott előadást, Srđan Cveković pedig az 1944/45-ös szerbiai és vajdasági megtorlásokról tartott átfogó, tényekkel alátámasztott előadást. Pelyach István az 1848/49-es magyar–szerb megbékélési kísérleteket elemelte, Fejős Sándor a Délvidéknek a dualizmus korában való helyzetét boncolgatta, Forró Lajos és Molnár Tibor pedig az 1944-es délvidéki partizánterrorra a Tisza mentére vonatkozó iratairól tartott előadást.

DÉVAVÁRI Zoltán